

Huiszwaluwen hebben goed geboerd in 2014

Het is altijd leuk te kunnen uitpakken met positief nieuws, vooral als hiermee een neerwaartse trend eindelijk omgebo-gen wordt. Op dit ogenblik zijn de inventarisatiegegevens nog onvolledig voor boerenzwaluwen, voor huiszwaluwen is alles binnen, althans voor het grondgebied van Roeselare. De laatste soort vormt veel gemakkelijker broedkolonies en komen dus meer geconcentreerd voor. De nesten zijn ook gemakke-lijker op te sporen aan de buitengevels van gebouwen. Voor Roeselare zijn dit nog steeds het Biezenhof met vooral kop-pelwoningen en het O.C Sint Idesbald op ruim één km daar vandaan. Daar gaat het om een tiental grote gebouwen met zadeldak en betonnen oversteek.

In het kader van het stedelijke subsidieproject rond beide zwa-luwsoorten, deden respectievelijk Dirk Vandewalle en Jan De-mulder de nesttellingen in het O.C., Johan Plouvier telde in het Biezenhof. Bij die laatste woonwijk moeten we nog de kunstnes-ten tellen bij zwaluwman in de Honzebroekstraat. Daar kwamen 2 koppels nestelen, de helft van vorig jaar. De woonwijk kende ook een daling van 2 nesten, met nog 8 nesten evenveel als het slapste jaar 2009. Dit zag er weinig opbeurend uit met samen 10 bezette nesten, waar dit de laatste jaren rond 15 schommelde.

Zeer benieuwd of die trend ook in St. Idesbald bevestigd zou worden. Verlossend nieuws van Jan en Dirk die er 50 bewoonde huiszwaluwnesten telden. We moeten terugkeren naar 2006 om beter te doen met 63 nesten. Blijkbaar is er een opschuiving naar Sint Idesbald als we aannemen dat er wisselwerking bestaat tus-sen beide kolonies. Maar dit is giswerk. Wat er ook van zij, samen geeft dit een totaal van 60 broedgevallen, evenveel opnieuw als in 2007. De daling die er nadien kwam, lijkt sinds vorig jaar met 50 koppels weer omgebogen. Ook weeral giswerk om van deze stijging de oorzaak te achterhalen, maar vergelijking met omlig-gende regio's kan uitwijzen als deze tendens bevestigd wordt.

In Gits was er minstens een statusquo: preciese gegevens hebben we nu nog niet. Daar werden opnieuw mestplankjes aangebracht. Verrassing toen we eind juli ook in Moorslede huiszwaluwen telden boven een jonge woonwijk. Dat doet de harten sneller kloppen. Zijn er kandidaat tellers die over concrete gegevens be-schikken? Nestbescherming en advies aan de eigenaars-bewoners kan daar voor een steviger zwaluwvestiging helpen zorgen. Van Staden en Ledegem, de beide andere gemeenten in ons werkings-gebied, hebben we geen weet van broedende huiszwaluwen. Wie beter weet, zeer graag meer info!

Tot slot het broedsucces. Bij de telling van boerenzwaluwen viel het op dat er vrij veel succesvolle tweede broedsels in juli voor-kwamen. Bij mijn controletoeer rond 20 juli werd ik aangenaam verrast door 25 boerenzwaluwen gezellig bijeen op een elektri-citeitsdraad, waarbij ijverig jongen gevoerd werden. Idem voor huiszwaluwen? Meer als tijdens andere jaren kreeg ik in de zelfde week in juli soms tot 30 huiszwaluwen hoog boven de tuin te zien, op 4 km van de beide kolonies. Vroeger is me dat nooit opgevallen. Wie weet het resultaat van een goed broedseizoen? Ze kunnen in elk geval een opsteker gebruiken. Alvast de vingers gekruist houden voor diezelfde lentebrengrers volgend jaar!

Piet

Huiszwaluw

© Adhemar Laarou

© Adhemar Laarou

Oeverzwaluwen

© Piet Desmet

© Piet Desmet

Geen gierzwaluwenexodus

We willen niet ontkennen dat we meer dan één boontje hebben voor gierzwaluwen. Alleen al hun enthousiaste krijsen vormt de perfecte achtergrondsound voor avondlijk genieten op een terrasje in de stad tijdens een heerlijke zomerdag. Of je vergapen aan hun speels tarten van de zwaartekracht en acrobatisch formatievliegen, wat ze telkens opnieuw gratis etaleren. Ze hebben zoveel meer verrassends in petto dat hen van andere vogelsoorten onderscheidt.

In de prilste jaren van onze afdeling waren het ook uitgerekend gierzwaluwen die in 1954 de aandacht trokken van pioniers als Antoon De Roo, Paul Houwen, Eric Crabbe, Luc Houtsaegher en nog meer jonge amateurornithologen. De hoogste uitschuifbare ladder van een schilder in de stad kwam erbij te pas om tot bij de nesten in holten onder dakgoten te kunnen komen. Daarboven werden de broedende vogels niet zonder enig gevaar even meegenomen en geringd, gemeten, op parasieten gecontroleerd en weer vrijgelaten.

Toen we dit jaar net na half juli in een schoolzolder in de Katenstraat op hun nesten stootten met bijna vliegvlugge jongen, moest ik onwillekeurig aan de gewaagde truken van 60 jaar geleden denken om bij de jonge en oudervogels te kunnen komen. Continu hoorden we het krijsen – gieren – van de voorbijvliegende ouders langs de straatzijde, wat minder schel door de jongen beantwoord werd. Knus bijeen zaten ze in de slordig gebouwde nesten. Meestal met zijn drieën, wat meteen een goed broedresultaat betekent voor 2014. Gewoonlijk bestaat het legsel uit slechts 2 eieren. Bij een slecht voorjaar lukt het hen vaak niet zich succesvol voort te planten. Omdat ze vrij lang leven, 20 jaar is geen uitzondering, hoeft dit voor de populatie niet dramatisch te zijn.

Erger is het wanneer de broedplaatsen in het gedrang komen. De vogels hebben een jarenlange trouw aan hun stek. Ook jonge, nog niet geslachtsrijpe vogels keren terug naar hun geboorteplek, waar ze vaak pas in hun derde levensjaar tot broeden komen. Daarom zijn onze inspectierondes in hun korte broedseizoen (mei tot ergens half juli) zeer zinvol om de vaak erg verspreid liggende broedkolonies te kunnen lokaliseren.

Als zich rond die gebouwen donkere wolken samenvakken voor de gierzwaluwen, als gevolg van restauratiewerken of isolatieingrepen, proberen we tijdig voor een duurzaam alternatief te zorgen. Te meer doordat de soort wettelijk beschermd is, idem voor hun nesten. Dit zal ook in de bezochte schoolzolder gebeuren. Hier huist immers de grootste compacte kolonie van de stad: minstens 15 koppels, waarvan de helft de nestbakken aan de

zijgevel voor goed neemt. Dit plaatselijk gierzwaluwenbastion kan je niet zomaar aan zijn lot overlaten. Cijfers uit andere regio's maken gewag van afnames tot meer dan 35%, vooral door nonchalant om te springen met het voortbestaan van hun broedplaatsen.

Het bezoek aan de zolder gaf ons ook de gelegenheid een momentopname mee te maken net voor uitvliegen van de jonge vogels. Ze hadden ondertussen de volle 40 dagen op het nest uitgezeten, na een broedduur van bijna 3 weken. Cijfers die eerder passen bij grote roofvogels dan bij deze kleine vogelsoort. Daarbovenop kunnen ze een tijdlang hun jongen in de steek laten bij aanhoudend regenweer. De nestblijvers gaan hierbij in een soort koudeslaap, die ze ruim een week kunnen volhouden. Oudervogels zouden er een ommetje voor over hebben van enkele duizenden kilometer om in wijerzin rond de depressie te vliegen en op die manier koud weer te vermijden.

Op de foto's merk je dat ze opvallend wit zijn aan het voorhoofd en kin, met tussenin een vriendelijk haaksnaveltje. Schijn bedriegt, want de bek opent wagenwijd tot onder de grote ogen, diepliggend achter een forse wenkbrauwboog. Want net als de sikkelvormige vleugels en goed verstopte hangpootjes met 4 klauwtjes, staat bij hen alles in functie van een ideale stroomlijn. Verder valt het bij de jonge dieren op dat hun dekveren niet inktzwart zijn, maar afgezoomd met een lichtbruin randje. Een kenmerk dat ook bij veel andere vogels oud en jong laat onderscheiden.

Wanneer we op de zolder kwamen en licht maakten, bleven zelfs de ouders weinig verschrikt zitten en opvallend herkenbaar aan hun bolle keel. Deze in de keelholte samengeperste voedselbal kan tot 500 insecten bevatten, opeengepakt en geplakt met speeksel als lijm. In een mum van tijd voeren ze die aan de jongen, waarbij hun wagenwijde spermonden goed van pas komen. Net binnengekropen oudervogels poseerden even voor onze camera: dat kan tellen als demo maar in de lucht is dit lastig om te herkennen.

Datzelfde speeksel wordt gebruikt om in de lucht gevangen nestmateriaal aaneen te kitten. Vroeger meestal vruchtpluizen, veertjes, al eens een libel of vlinder, nu ook al dwarrelende papiersnippen en plastic snoepverpakking, zoals het een echte mee-evoluerende stadsbewoner past. Wanneer vroeg broedende mussen of spreuwen hun nestspleten eerder inpalmden, hebben ze aan de pas in mei toegekomen gierzwaluwen lastige klanten en worden ze vaak met nest en legsel naar buiten gekieperd door de vaste klanten met een jarenlang huurcontract. Al vliegen ze levenslang, ze staan op hun strepen als het om het eigendomsrecht of pachtwet gaat.

Wanneer je dit begin september leest, hebben ze al lang het lucht-ruim van equatoriaal Afrika opgezocht, waar ze helemaal geen voet aan de grond zetten. Hun biotoop is louter de lucht, de onderste woeligste lagen van de troposfeer. Maar die kennen ze dan ook als geeneen en benutten het luchtruim maximaal om er succesvol in te kunnen overleven.

In dit najaar maken we er tijdens hun afwezigheid werk van opdat ze volgend jaar ongestoord hun opgefriste broedplaatsen weer kunnen innemen. Weliswaar zonder open toegang tot de grote zolderruimte, luchtdicht en goed geïsoleerd van deze afgescheiden. Voor alle partijen een opsteker en een uitstekende kans om deze aanpak in de school voor natuureducatie te gebruiken!

Piet

© Piet Desmet